Juttu

Erkki Luntamo – vesiselvä suomalainen

19.11.2018

Matti Jalavan kirja Erkki Luntamosta on valmistunut. Vajaa 200 sivuinen kirja perustuu useisiin Jalavan itsensä tekemiin haastatteluihin ja myös Erkin päiväkirjoihin, kirjeenvaihtoon sekä lasten ja tuttavien kanssa käymiin keskusteluihin.

– Erkki Luntamo syntyi vuonna 1914 ja kuoli 2014, puolisen vuotta ennen satavuotispäiväänsä. Hän oli erittäin aktiivinen monilla elämän aloilla ja materiaalia oli paljon. Tunsin hänet myös henkilökohtaisesti 1960-luvulta lähtien, Jalava kertoi.

Erkki vanhemmat olivat Amanda ja Johan Lundén, jotka asuivat Turun lähellä silloisessa Kuusiston kunnassa. Erkki oli perheen yhdeksäs lapsi ja kuopus, joka kasteessa sai viralliseksi nimekseen Erik.

– Erkki teki isänsä mukana muurarin hommia, mutta sai sitten vinkin Rauman Seminaarista ja sieltä hän valmistuikin kansakoulun opettajaksi vuonna 1937.

Valmistumisen jälkeen Erkki suoritti varusmiespalveluksen ja valittiin sen jälkeen Kaivolan koulun opettajaksi Laitilaan. Sieltä hän tuli opettajaksi Haapaniemen kouluun ja muutti Kalantiin 1950 ja Uuteenkaupunkiin 1957, jossa hän toimi opettajana vuoteen 1974 jolloin jäi eläkkeelle.

Kirja jakaantuu kolmeen suunnilleen yhtä suureen osaan. Paljon on asiaan hänen sotaurastaan ja veteraanityöstä. Erkki palkittiin kuusi kertaa vapaudenristillä, viisi sodan aikana ja yksi myöhemmin.

– Hän haavoittui talvisodassa, mutta toipui nopeasti ja ehti vielä rintamalla takaisin ennen talvisodan loppumista. Myös jatkosodassa hän haavoittui.

Jatkosodassa hän oli ensin JR56:ssa ja myöhemmin siirrettiin sodan aikana muodostettuun 21 prikaatiin. Kirjassa rintamatapahtumia selostetaan tekstein, kuvin, kartoin ja Erkin omien päiväkirjamerkintöjen pohjalta.

Monenlaista vuosien aikana tapahtui ja Erkki toimi useassa eri tehtävässä ja sodan jälkeen oli aktiivisesti mukana perinnetyössä.

Liikunta monessa muodossa oli yksi Erkille tärkeää jo lapsesta lähtien. Hän oli kova hiihtämään ja suunnistamaan ja pelasi myös lentopalloa.

– Suunnistuksessa Erkki voitti 11 maailmanmestaruutta, lisäksi neljä hiihtosuunnistuksen maailmanmestaruutta ja lentopallossa hän saavutti Suomen mestaruuksia.

Suunnistus on vaikea laji ja usein Erkkikin oli maaliintulon jälkeen itselleen vihainen, kun oli taas tehnyt tyhmiä virheitä. Harmitus saattoi kestää kotiin asti.

Vakka-Rasti järjesti vuoden 2014 keväällä Erkin 100-vuotiskisat, joissa Erkki vieraili kunniavieraana. Oma suunnistusura oli päättynyt 96-vuotiaana Unkarin MM-kisoihin.

Muista Erkin aktiviteetteja on ollut raittiustyö, hän toimi paikallisen raittiusseuran puheenjohtajana 40 vuotta.

– Erkki päätti jo nuorena, että tupakkaan ja alkoholiin hän ei koske. Muistiinpanoista löytyy kuitenkin maininta, että sota-aikana kerran oli hyttysiä niin paljon, että hänenkin täytyi tupakki polttaa.

Erkin raittius oli Suomen päämiehenkin tiedossa. Erään veteraanien lentopalloturnauksen jälkeen presidentti Mauno Koivisto kätteli menestyneet joukkueet ja Erkin kohdalla oli tokaissut otsikon määritelmän.

Erkki oli myös mm. Laulu-Veikkojen ja Lions clubin perustajajäsen, toimi Kalannin kunnanvaltuutettuna ja aikanaan opettajan toimen ohella mm. vakuutusmyyjänä ja oli mukana monessa muussakin toiminnassa.

– Isä ei todellakaan ollut mikään keinutuolissa istuva koti-isä, vaan kyllä kodin pyörittäminen jäi lähes kokonaan Hillevi-äidin tehtäväksi, muistelivat kirjan julkistamistilaisuudessa lapset Olli ja Mikko.

Kotona Erkki ei sota-ajoista puhunut, paitsi ihan viimeisinä vuosina. Kuria hän poikien mukaan piti paremmin koulussa kuin kotona.

– Mutta kyllä kirjaa lukiessa vasta tajuaa, mitä kaikkea isä ehti tehdä. Siihen ei viiden lapsen yhteiset tekemisetkään riittäisi.

Kirjasta on otettu 400 kappaleen painos ja sitä voi 30 euron hintaan ostaa Laitilan tai Uudenkaupungin kirjakaupasta sekä kirjan tekijältä Matti Jalavalta suoraan.

Kirjan julkistamistilaisuudessa Erkin lapsista Mikko (vas.) ja Olli (oik.), keskellä kirjan tekijä Matti Jalava.

Vakka-Rastin järjestämässä Erkki 100-suunnistuskisassa Erkki jutteli mm. toisen moninkertaisen arvokisamitalistin Juhani Salmenkylän kanssa, joka aikanaan houkutteli Erkin mukaan veteraanien MM-kisoihin. Keskellä Vakka-Rastin silloinen puheenjohtaja Timo Penttilä.